

**MINISTERSTWO
SPORTU I TURYSTYKI
DEPARTAMENT TURYSTYKI**

**TURYSTYKA W STRUKTURACH UNII
EUROPEJSKIEJ.
PROGRAMY UNII EUROPEJSKIEJ DOTYCZĄCE
ROZWOJU TURYSTYKI.
PRZYSZŁOŚĆ TURYSTYKI W UNII EUROPEJSKIEJ.**

Warszawa, czerwiec 2009 r.

I. PODSTAWY PRAWNE DO PROWADZENIA NA SZCZEBLU UE DZIAŁAŃ W OBSZARZE TURYSTYKI

1. TRAKTAT O WSPÓLNOCIE EUROPEJSKIEJ

Do czasu uchwalenia traktatu z Maastricht brak było w traktatach założycielskich wyraźnych postanowień dotyczących turystyki. Pierwsze zapisy dotyczące turystyki – zostały wprowadzone do Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską podpisanego w Maastricht. Do art. 3 wprowadzono zapis, zgodnie z którym, aby osiągnąć cele Wspólnoty, określone w art. 2, działalność Wspólnoty obejmuje m.in. „środki w dziedzinach energetyki, obrony cywilnej i turystyki”. Traktat Amsterdamski i Nicejski nie wprowadziły żadnych zmian w tym zakresie. Powyższy zapis **nie upoważnia do objęcia turystyki wspólną polityką**, ale jest dowodem dostrzeżenia istotnej roli turystyki w realizacji podstawowych celów Wspólnoty.

Brak w Traktacie podstaw do prowadzenia wspólnej polityki turystycznej oznacza, że zgodnie z zasadą subsydiarności **jest to dziedzina zastrzeżona do kompetencji państw członkowskich. Jeśli zatem zachodzi potrzeba podejmowanie na szczeblu UE jakichkolwiek działań wspierających rozwój turystyki, zgodę na takie działania muszą wyrazić wszystkie państwa członkowskie.**

Intersektorowy charakter turystyki powoduje, że wchodzi ona w zakres wielu polityk zarówno o charakterze horyzontalnym jak i sektorowym. Przede wszystkim turystyka jest jednym z działów gospodarki i w związku z tym jest objęta polityką rynku wewnętrznego. Dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania tego rynku, a w szczególności gdy istnieje potrzeba usuwania barier hamujących jego tworzenie i rozwój, Traktat (art. 94) upoważnia organy Wspólnoty do podejmowania działań w zakresie harmonizacji prawa, a także do podejmowania innych działań (art. 308). Jednakże w takich przypadkach wymagana jest zgodna wszystkich państw członkowskich.

Nie bez znaczenia dla turystyki są działania prowadzone w ramach realizacji takich polityk jak transportowa, ochrony środowiska, regionalna, rozwoju wsi i wielu innych dziedzinach działalności UE.

Powiązanie turystyki z wieloma obszarami działania Wspólnoty rodzi potrzebę ich koordynacji, niezbędnej dla zapewnienia, iż potrzeby turystyki będą brane pod uwagę przy uchwalaniu polityk i działań dotyczących obszarów z nią powiązanych.

2. TRAKTAT LIZBOŃSKI

Traktat Lizboński również nie zalicza turystyki do obszarów objętych wspólną polityką jednakże **rozszerza kompetencje Unii** w tym obszarze. Zgodnie z art. 6 *Skonsolidowanej Wersji Traktatu o UE*, Unia ma kompetencje do prowadzenia działań mających na celu wspieranie, koordynowanie lub uzupełnianie działań Państw Członkowskich m. in. w dziedzinie turystyki.

Ponadto do Traktatu wprowadzono odrębny tytuł dotyczący turystyki (tytuł XXII) zawierający jeden artykuł 195, zgodnie z którym „*Unia uzupełnia działania Państw Członkowskich w sektorze turystycznym, w szczególności przez wspieranie konkurencyjności przedsiębiorstw Unii w tym sektorze.*

W tym celu działania Unii skierowane są na:

- a) zachęcanie do tworzenia korzystnego środowiska dla rozwoju przedsiębiorstw w tym sektorze;
- b) wspieranie współpracy między Państwami Członkowskimi, w szczególności przez wymianę dobrych praktyk.

2. Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą prawodawczą, ustanawiają szczególne środki w celu uzupełnienia działań podejmowanych w Państwach Członkowskich służących realizacji celów, o których mowa w niniejszym artykule, z wyłączeniem jakiegokolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich”.

II. TURYSTYKA W DZIAŁANIACH ORGANÓW UE

1. INSTYTUCJE UNII EUROPEJSKIEJ WOBEC TURYSTYKI

Unijny proces podejmowania decyzji w ogóle, a procedura współdecydowania w szczególności angażują trzy główne instytucje:

- **Parlament Europejski (PE)**, reprezentujący obywateli Unii i przez nich bezpośrednio wybierany,
- **Rada Unii Europejskiej**, reprezentująca poszczególne Państwa Członkowskie,
- **Komisja Europejska**, która dba o wspólne dobro całej Unii.

Istotną rolę odgrywają również: **Trybunał Sprawiedliwości**, który stoi na straży stosowania prawa europejskiego oraz **Trybunał Obrachunkowy**, który kontroluje prawidłowość wydawania środków finansowych.

Poza głównymi instytucjami, Unia posiada szereg innych, wyspecjalizowanych organów, pełniących konkretne funkcje. Do tej grupy należą w szczególności:

- **Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny** reprezentuje społeczeństwo obywatelskie, pracodawców i pracowników
- **Komitet Regionów** reprezentuje władze regionalne i lokalne

Problematyka turystyczna stanowi przedmiot prac wszystkich ww. organów.

1.1. PARLAMENT EUROPEJSKI

Główne kompetencje Parlamentu Europejskiego są następujące:

- kontroluje pracę Komisji: może kierować do Rady UE i Komisji pytania ustne lub pisemne, ocenia współpracę polityczną rządów;
- przyjmuje i odrzuca budżet UE, w ramach budżetu ustala wysokość części wydatków UE;
- uczestniczy w procesie decyzyjnym UE, pełniąc najczęściej funkcje opiniodawcze, w niektórych jednak sprawach Rada UE nie może przyjąć aktu prawnego przy sprzeciwie Parlamentu;

- o zatwierdza ważniejsze umowy międzynarodowe oraz umowy o przyjęciu nowych państw do UE.

W strukturach **Parlamentu Europejskiego** funkcjonuje **Komisja Transportu i Turystyki** (<http://www.europarl.europa.eu>), która zajmuje się sprawami turystyki. Komisja ta przygotowuje między innymi projekty opinii i raportów na temat turystyki, które po zatwierdzeniu przez Parlament są przekazywane Radzie UE i Komisji Europejskiej, jako dokumenty oficjalne Parlamentu. Jednym z ostatnich przykładów wyrażania takiej opinii jest „*Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie odnowionej polityki turystycznej UE: Ku silniejszemu partnerstwu na rzecz turystyki europejskiej*”.

W dniach 14-16 września 2005 r. na zaproszenie ministra właściwego ds. turystyki przebywała we Wrocławiu delegacja Komisji Transportu i Turystyki Parlamentu Europejskiego. Głównym punktem wizyty był udział w posiedzeniu w Urzędzie Miasta Wrocławia poświęconym problemom turystyki i transportu w Polsce.

1.2. RADA UNII EUROPEJSKIEJ

Problemy turystyki są również przedmiotem zainteresowania **Rady Unii Europejskiej** (zwanej również Radą Ministrów, <http://www.consilium.europa.eu>), która jest głównym organem decyzyjnym Unii Europejskiej. Rada

1. przyjmuje europejskie akty prawne – w wielu obszarach polityki wspólnie z Parlamentem Europejskim;
2. koordynuje kierunki polityki gospodarczej i społecznej w krajach członkowskich;
3. zawiera umowy międzynarodowe między UE a innymi krajami lub organizacjami międzynarodowymi;
4. przyjmuje budżet UE – wspólnie z Parlamentem Europejskim;
5. określa kierunki Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, (więcej szczegółów zob. niżej), opierając się na wytycznych ustalonych przez Radę Europejską;
6. koordynuje współpracę między krajowymi sądami i organami policji w sprawach karnych .

Rada Unii Europejskiej jest wraz z Komisją Europejską oraz Parlamentem Europejskim jest jednym z trzech głównych organów biorących udział w procesie decyzyjnym UE. Głównym zadaniem Rady jest stanowienie, wraz z Parlamentem, prawa europejskiego. Rada reprezentuje państwa członkowskie Unii. Nie ma swojego stałego składu – jej skład zależy bowiem od rodzaju rozpatrywanych spraw (jest 9 konfiguracji Rady). W posiedzeniach Rady uczestniczy zawsze jeden minister z każdego kraju Unii, do którego kompetencji należą sprawy będące przedmiotem obrad.

Intersektorowy charakter turystyki powoduje, że jej sprawy wchodzą w zakres wszystkich 9 konfiguracji Rady [tj. Rady ds. Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych (GAERC), Rady ds. Gospodarczych i Finansowych (ECOFIN) Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (JHA), Rady ds. Zatrudnienia, Polityki Społecznej, Zdrowia i Polityki dotyczącej Konsumentów (EPSCO), Rady ds. Konkurencyjności (COMPET), Rady ds. Transportu, Telekomunikacji i Energii (TTE), Rady ds. Rolnictwa i Rybołówstwa (AGRIFish), Rady ds. Środowiska (ENVI), Rady ds. Edukacji, Młodzieży i Kultury (EYC)]. W ostatnim okresie turystyka **najczęściej pojawiała się w agendzie spotkań Rady ds. Konkurencyjności (COMPET)**. Obradom Rady przewodniczy minister państwa członkowskiego sprawującego **Prezydencję**.

Kolejność sprawowania **Prezydencji** przez państwa członkowskie UE jest z góry ustalona decyzją Rady. Zgodnie z art. 203 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską: "(...) *W skład Rady wchodzi jeden przedstawiciel szczebla ministerialnego każdego Państwa Członkowskiego, upoważniony do zaciągania zobowiązań w imieniu rządu tego Państwa Członkowskiego. Prezydencję sprawuje kolejno przez okres sześciu miesięcy każde Państwo Członkowskie reprezentowane w Radzie, według porządku ustalonego przez Radę stanowiącą jednomyślnie (...)*".

Porządek, w jakim Państwa Członkowskie sprawują Prezydencję w Radzie od dnia 1 stycznia 2007 r. określa Decyzja Rady z dnia 1 stycznia 2007 r. w sprawie porządku sprawowania prezydencji w Radzie (2007/5/WE, Euratom), w której rotacja została wyznaczona do 2020 roku. Polska będzie sprawowała Prezydencję w drugiej połowie 2011 r. Przed Polską Prezydencję sprawować będą Węgry, natomiast po Dania.

Zadania Prezydencji skupiają się wokół trzech najważniejszych kwestii:

1. Przewodniczenie pracom Rady UE oraz jej organów pomocniczych (grup roboczych i komitetów), a także Rady Europejskiej ;
2. Reprezentowanie Rady UE w relacjach z innymi instytucjami UE;
3. Reprezentowanie UE w stosunkach międzynarodowych (wobec państw trzecich i organizacji międzynarodowych) .

Państwo członkowskie, obejmujące Prezydencję w Radzie UE, przedstawia program działań, który z założenia ma zostać zrealizowany w czasie trwania jego kadencji. W związku z tym, iż w czasie pełnienia Prezydencji nie wszystkie sprawy udaje się zakończyć, powstała nieformalna instytucja, TROJKA, której zadaniem jest zachowanie ciągłości prac w Radzie Unii Europejskiej.

Do niedawna w jej skład wchodził: przewodniczący Rady UE, który zakończył swoją sześciomiesięczną kadencję, przewodniczący sprawujący przewodnictwo w UE w danym czasie oraz przewodniczący przyszłej prezydencji (TROJKA rotacyjna). Obecnie TROJKA ma charakter stały. W skład TROJKI, do której należeć będzie Polska w czasie swojego pierwszego przewodnictwa w UE w 2011 r., wchodzić ponadto Dania i Cypr, w następującej konfiguracji czasowej: Polska (II poł. 2011 r.), Dania (I poł. 2012 r.) oraz Cypr (II poł. 2012 r.).

Jeśli chodzi o **działania w obszarze turystyki**, które z reguły są podejmowane przez **państwa sprawujące Prezydencję**, do najważniejszych należy zaliczyć:

- **organizowanie nieformalnych spotkań ministrów do spraw turystyki**, poświęconych przedyskutowaniu, kluczowych w danym momencie problemów i wyzwań przed którymi stoi turystyka;
- **organizowanie konferencji międzynarodowych** poświęconych ważnym problemom turystyki,
- państwa sprawujące Prezydencję w drugim półroczu najczęściej są również **organizatorami „Europejskiego Forum Turystyki”(EFT)**. Forum jest to organizowane raz do roku, w jednym z państw członkowskich, spotkanie przedstawicieli branży turystycznej, administracji krajowych i organów Wspólnoty, umożliwiające dyskusję nad najważniejszymi, w danym momencie, problemami turystyki europejskiej. EFT stwarza branży turystycznej okazję do zwrócenia uwagi na istnienie barier utrudniających jej rozwój, a także przedstawiania własnych ocen i opinii dotyczących potrzeby podejmowania działań na szczeblu europejskim.

Wypracowane w czasie obrad stanowisko jest brane pod uwagę przy podejmowaniu działań zarówno na szczeblu UE jak i krajowym.

Aktualnie Prezydencję w Radzie UE sprawują Czechy. Wśród priorytetów Prezydencji czeskiej nie znalazła się turystyka. Prezydencja czeska zorganizowała **międzynarodową konferencję na temat: „Przemysł turystyczny, zatrudnienie i wyzwania stojące przed rynkiem pracy”**.

1.3 KOMISJA EUROPEJSKA

Komisja Europejska (<http://ec.europa.eu>) jest organem wykonawczym UE, składającym się z 27 komisarzy (po jednym z każdego państwa członkowskiego). Pełni cztery podstawowe funkcje:

1. przedkłada Parlamentowi i Radzie do zatwierdzenia wnioski legislacyjne,
2. zarządza i wdraża unijne polityki oraz budżet,
3. egzekwuje stosowanie prawa europejskiego – wspólnie z Trybunałem Sprawiedliwości,
4. reprezentuje Unię Europejską na arenie międzynarodowej (np. negocjując umowy między UE a innymi krajami).

Urzednicy Komisji pracują w departamentach zwanych „**dyrekcjami generalnymi**” (DG) oraz „**służbami**”. Intersektorowy charakter turystyki powoduje, że jej sprawy pośrednio lub bezpośrednio wchodzi w zakres działania większości dyrekcji generalnych, ale **tylko w jednej - Dyrekcji Generalnej ds. Przedsiębiorczości i Przemysłu, utworzono Wydział Turystyki** (ang. Tourism Unit).

Misją Wydziału Turystyki jest rozwój europejskiego wymiaru turystyki w ramach kompetencji przyznanych w Traktatach, a także zapewnienie, aby specyfika turystyki była uwzględniana przy wdrażaniu innych polityk unijnych, m.in. konkurencji, rynku wewnętrznego, zatrudnienia i spraw społecznych, sprawiedliwości, wolności i bezpieczeństwa, polityki regionalnej, zdrowia i ochrony konsumentów, edukacji i młodzieży, środowiska, stosunków zewnętrznych.

Organem opiniodawczo –doradczym Komisji w sprawach turystyki jest Doradczy Komitetu Turystyki utworzony na mocy Decyzji Rady z 22 grudnia 1986 r. w sprawie *ustalania procedur konsultowania i współpracy w obszarze turystyki*. Działający pod auspicjami Komisji Europejskiej Doradczy Komitet Turystyki, składa się z przedstawicieli państw członkowskich, a **jego zadaniem** jest:

- **ułatwianie wymiany informacji,**
- **konsultacje oraz**
- **współpraca w dziedzinie turystyki.**

Na państwa członkowskie nałożono **obowiązek przesyłania raz w roku rocznego raportu** dotyczącego prowadzonych w danym państwie działań, mających największe znaczenie dla turystyki. W związku z wdrażaniem agendy dla zrównoważonej i konkurencyjnej turystyki europejskiej w roku 2008 opracowano nową strukturę tego raportu.

1.4. TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI

Zadaniem Trybunału Sprawiedliwości (<http://curia.europa.eu>) jest **zapewnienie jednolitej interpretacji i stosowania prawa europejskiego we wszystkich krajach Unii** – tak by prawo było jednakowe dla wszystkich. Trybunał

- **zapewnia aby sądy krajowe nie wydawały rozbieżnych wyroków w podobnych sprawach;**
- **czuwa również nad tym, by wszystkie państwa członkowskie i instytucje unijne wypełniały nałożone na nie zobowiązania prawne.**

Trybunał jest uprawniony do rozstrzygania sporów prawnych między państwami członkowskimi, instytucjami UE, osobami prawnymi i fizycznymi.

W skład Trybunału wchodzi po jednym sędzi z każdego państwa członkowskiego, dzięki czemu reprezentowane są w nim krajowe systemy prawne wszystkich 27 krajów Unii

Trybunał orzeka we wnoszonych do niego sprawach. Pięć najbardziej powszechnych rodzajów spraw to:

1. **odesłania prejudycjalne;** Sądy krajowe każdego państwa UE odpowiadają za zapewnienie właściwego stosowania prawa europejskiego w ich kraju. Istnieje jednak ryzyko różnego interpretowania tego prawa przez sądy w różnych krajach. Do uniknięcia takiej sytuacji służy procedura „orzeczenia w trybie prejudycjalnym”. Jeżeli sąd krajowy ma jakiegokolwiek wątpliwości co do wykładni lub stosowania aktu prawa europejskiego, może on – a czasami nawet jest zobowiązany – zwrócić się o poradę do Trybunału Sprawiedliwości. Porada ta jest udzielana w formie „orzeczenia w trybie prejudycjalnym”.
2. **skargi na uchybienie zobowiązaniom;** Komisja może wszcząć takie postępowanie, jeśli ma podstawy, by sądzić, że państwo członkowskie nie wypełnia zobowiązań, które nakłada na nie prawo europejskie. Postępowanie takie może również wszcząć inne państwo członkowskie UE. W obu przypadkach Trybunał rozpatruje domniemane uchybienie i wydaje wyrok. Jeśli Trybunał uzna oskarżone państwo członkowskie za winne uchybienia, jest ono zobowiązane do natychmiastowego naprawienia sytuacji. Jeśli w dalszej kolejności Trybunał stwierdzi, że państwo członkowskie nie zastosowało się do jego wyroku, może nałożyć na to państwo karę grzywny
3. **skargi o unieważnienie;** Jeśli którekolwiek z państw członkowskich, Rada, Komisja lub (pod pewnymi warunkami) Parlament uważają, że dany akt prawny jest niezgodny z prawem, mogą zwrócić się do Trybunału o jego unieważnienie. „Skargę o unieważnienie” może również wnieść osoba fizyczna, która wnioskuje o unieważnienie przez Trybunał konkretnego aktu prawnego, ponieważ ma on bezpośredni negatywny wpływ na nią osobiście. Jeśli Trybunał stwierdzi, że dany akt prawny został przyjęty w niewłaściwy sposób lub nie posiada odpowiedniej podstawy w traktatach, może orzec o jego nieważności.
4. **skargi na zaniechanie działania;** Traktat zobowiązuje Parlament Europejski, Radę oraz Komisję do podejmowania określonych decyzji w określonych warunkach. Jeśli tego nie robią, państwa członkowskie lub pozostałe instytucje Wspólnoty, jak również (pod pewnymi warunkami) osoby fizyczne lub firmy mogą wnieść do Trybunału skargę w celu oficjalnego odnotowania faktu tego zaniechania.
5. **powództwa o odszkodowanie;** Każda osoba fizyczna lub prawna, która doznała szkody w wyniku działania lub zaniechania działania Wspólnoty czy też jej funkcjonariuszy może wnieść powództwo do Trybunału Pierwszej Instancji, domagając się odszkodowania.

Trybunał wielokrotnie rozstrzygał sprawy z zakresu turystyki, m.in. dotyczące wdrożenia dyrektywy 90/314, specjalnej procedury opodatkowania biur podróży podatkiem VAT, uznawania kwalifikacji.

1.5 EUROPEJSKI TRYBUNAŁ OBRACHUNKOWY

Zadanie **Trybunału Obrachunkowego** (<http://eca.europa.eu>) polega na sprawdzaniu, czy fundusze UE są właściwie pozyskiwane i wydawane zgodnie z prawem, w sposób gospodarny i na zamierzone cele.

W skład Trybunału wchodzi po jednym sędzi z każdego państwa członkowskiego Unii. W celu realizacji tych zadań, Trybunał bada dokumentację osób i organizacji mających do czynienia z dochodami lub wydatkami UE. Trybunał często dokonuje kontroli na miejscu. Swoje wnioski zamieszcza w sprawozdaniach, które zwracają uwagę Komisji i rządów państw UE na wszelkie występujące problemy.

Przedmiotem kontroli Trybunału Obrachunkowego jest min. wykorzystanie funduszy wspólnotowych na przedsięwzięcia z dziedziny turystyki.

1.6 EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES, <http://eesc.europa.eu>) jest organem doradczym reprezentującym pracodawców, związki zawodowe, rolników, konsumentów oraz pozostałe grupy interesu, które razem tworzą „*zorganizowane społeczeństwo obywatelskie*”. Realizuje trzy podstawowe zadania:

- doradza Radzie, Komisji i Parlamentowi Europejskiemu - na ich wniosek lub z własnej inicjatywy,
- zachęca społeczeństwo obywatelskie do większego zaangażowania w kształtowanie polityki UE,
- wspiera rolę społeczeństwa obywatelskiego w krajach poza Unią i pomaga w tworzeniu w nich struktur doradczych

Komitet jest nieodzownym uczestnikiem procesów decyzyjnych UE. Konsultacji z nim wymagają wszystkie decyzje dotyczące polityki gospodarczej i społecznej. Z własnej inicjatywy lub na wniosek innej instytucji UE, Komitet może też wydawać opinie w innych kwestiach.

Komitet m.in. wyraża opinię na temat opracowywanych przez Komisję dokumentów dotyczących turystyki, natomiast z własnej inicjatywy przedstawił swoje stanowisko **na temat turystyki socjalnej**.

1.7 KOMITET REGIONÓW

Komitet Regionów (KR, <http://www.cor.europa.eu>) jest organem doradczym składającym się z przedstawicieli władz regionalnych i lokalnych w krajach członkowskich. Konsultacji z Komitetem wymagają wszelkie decyzje UE związane z zagadnieniami takimi jak polityka regionalna, środowisko, edukacja i transport - wszystkie one dotyczą bowiem władz lokalnych i regionalnych.

Zadaniem Komitetu Regionów jest wyrażanie poglądów na temat aktów prawnych UE z perspektywy lokalnej i regionalnej. Komitet czyni to poprzez wydawanie opinii dotyczących wniosków legislacyjnych Komisji.

Komisja i Rada mają obowiązek konsultacji z Komitetem Regionów zagadnień mających bezpośrednie znaczenie dla władz lokalnych i regionalnych. Mogą jednak również

zwracać się o jego opinię w dowolnej sprawie. Ze swojej strony, Komitet może też z własnej inicjatywy wydawać opinie i przedstawiać je Komisji, Radzie i Parlamentowi

Wszystkie propozycje legislacyjne mające bezpośrednie lub pośrednie znaczenie dla turystyki podlegają ocenie Komitetu Regionów.

III REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE TURYSTYKI

Intersektorowy charakter turystyki powoduje, że **liczba aktów prawa wspólnotowego odnoszących się w sposób pośredni lub bezpośredni do turystyki jest duża**. Przyjmując za kryterium podziału zakres podmiotowy regulacji prawnych należy wyróżnić dwie grupy:

Do pierwszej należy zaliczyć te, które dotyczą wszystkich sektorów (**I. regulacje horyzontalne**) natomiast do drugiej te, które dotyczą podmiotów należących jednego sektora (**II. regulacje sektorowe**).

I. Do najważniejszych, z punktu widzenia turystyki, regulacji horyzontalnych należy zaliczyć:

- Traktat o WE (a w szczególności przepisy o ochronie konkurencji i konsumentów);
- Dyrektywę 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (dotyczy zawodu przewodnika turystycznego i pilota wycieczek);
- Dyrektywę 2006/112/WE w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (dotyczy opodatkowania usług turystycznych podatkiem VAT);
- Dyrektywę 2006/123/WE o usługach na rynku wewnętrznym UE (w tym usług turystycznych);

II. W ramach drugiej grupy przepisów (regulacje sektorowe) należy wyróżnić regulacje:

1. dotyczące ochrony interesów ekonomicznych konsumentów usług turystycznych. Do tej podgrupy należy zaliczyć w szczególności:

- Dyrektywę 90/314 Rady w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek.
- Dyrektywę 94/47/WE w sprawie ochrony nabywców w odniesieniu do niektórych aspektów umów odnoszących się do nabywania praw do korzystania z nieruchomości w oznaczonym czasie;
- Rozporządzenie 261/2004/WE ustanawiające wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylające rozporządzenie (EWG) nr 295/91.

2. dotyczące statystyki turystyki:

- dyrektywa 95/57 WE w sprawie zbierania informacji statystycznych w dziedzinie turystyki;
- decyzja Komisji z 9 grudnia 1998 r. w sprawie procedur dotyczących wdrożenia dyrektywy 95/57/WE dotyczącej gromadzenia informacji statystycznych w dziedzinie turystyki;

3. dotyczące ecolabelingu:

- decyzja Komisji z 14. kwietnia 2003 r. ustanawiająca ekologiczne kryteria przyznawania wspólnotowego oznakowania ekologicznego usługom hotelarskim;
- decyzja Komisji z 14. kwietnia 2005 r. ustanawiająca ekologiczne kryteria przyznawania wspólnotowego oznakowania ekologicznego usługom kempingowym.

Obecnie jednym z ważnych kierunków działania UE jest *“Poprawa otoczenia regulacyjnego w dziedzinie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia w Unii Europejskiej”* (COM 2005). W ramach tego kierunku co roku identyfikowane są, zawarte w programie prac Komisji Europejskiej, inicjatywy mogące mieć wpływ na turystykę. Ma to sprawić, aby na wczesnym etapie uwzględniony został ich wpływ na konkurencyjność tego sektora.

W latach 2006-2007 dokonano m.in. przeglądu dyrektyw mających na celu ochronę życia i zdrowia oraz interesów ekonomicznych konsumentów, w tym dyrektywy: 94/47 w sprawie ochrony nabywców w odniesieniu do niektórych aspektów umów odnoszących się do nabywania praw do korzystania z nieruchomości w oznaczonym czasie oraz Dyrektywy 90/314 w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek. W wyniku tego przeglądu rozpoczęto prace nad nowelizacją Dyrektywy 94/47. W ramach realizacji odnowionej polityki turystycznej poprawie ma ulec także wykorzystanie dla potrzeb turystyki, dostępnych europejskich instrumentów finansowych.

Czynnikiem, który wywiera wpływ na rozwój i strukturę ruchu turystycznego w UE, jest zniesienie kontroli na granicach wewnętrznych (tj. na granicach między państwami członkowskimi), a z drugiej zaostrzenie kontroli przy przekraczaniu granicy z państwami nie należącymi do tej strefy.

Zaostrzenie kontroli granicznych wobec obywateli państw trzecich, jest czynnikiem hamującym wymianę turystyczną z tymi państwami. Jego usunięcie lub ograniczenie negatywnego wpływu wymaga podejmowania na szczeblu UE działań mających na celu liberalizację formalności granicznych. Do takich należy podpisanie w 2004 r. „Protokołu ustaleń między Wspólnotą Europejską a Narodowym Urzędem Turystyki Chińskiej Republiki Ludowej w sprawie wiz i innych zagadnień związanych z grupami turystycznymi z Chińskiej Republiki Ludowej (ADS)”.

IV. TURYSTYKA A ROZWÓJ SPOŁECZNO-EKONOMICZNY

Turystyka jest ważną i nowoczesną sferą aktywności gospodarczej, a jednocześnie sferą działalności społecznej. Aktywność turystyczna jest jednym z podstawowych mierników poziomu życia mieszkańców i wskaźnikiem rozwoju cywilizacyjnego społeczeństw.

Turystyka jest faktycznie jedną z form działalności gospodarczej o najbardziej znaczącym potencjale w tworzeniu przyszłego wzrostu i zatrudnienia w UE. Zgodnie z zawężoną definicją¹ **turystyka obecnie stanowi około 4 % PKB UE i waha się od około 2 % w niektórych państwach członkowskich do 12 % na Malcie**. Jej pośredni udział w PKB jest znacznie wyższy – **turystyka pośrednio tworzy ponad 10 % PKB UE i dostarcza około 12 % wszystkich miejsc pracy**.

Turystyka jest szczególnie ważna, jeśli chodzi o oferowanie możliwości zatrudnienia dla młodych ludzi, którzy reprezentują dwukrotnie wyższy wskaźnik siły roboczej

¹ Tradycyjni dostawcy usług transportowych i turystycznych (hotele, restauracje, kawiarnie, biura podróży, wypożyczalnie samochodów, linie lotnicze etc.), którzy dostarczają towarów i usług bezpośrednio dla podróżnych.

w turystyce niż w innych gałęziach gospodarki². Wzrost zatrudnienia w sektorze turystyki w ostatnich latach był znacznie wyższy niż w pozostałych sektorach gospodarki. Sektor ten przyczynia się znacząco do osiągnięcia celu strategii lizbońskiej, jakim jest stworzenie większej liczby lepszych miejsc pracy. Znaczenie turystyki dla gospodarki UE będzie prawdopodobnie wzrastać w nadchodzących latach wraz z oczekiwanym rocznym wzrostem zapotrzebowania na usługi turystyczne nieco powyżej 3 %³ w najbliższych latach.

V. FINANSOWE WSPARCIE TURYSTYKI

W ramach istniejących instrumentów finansowych UE **brak jest instrumentów w całości przeznaczonych na finansowanie przedsięwzięć z dziedziny turystyki**. Turystyka **korzysta ze wsparcia finansowego oferowanego przez różne europejskie instrumenty finansowe**. W okresie 2007–2013 rozwój działalności, usług i infrastruktury turystycznej będzie finansowo wspierany w ramach funduszy strukturalnych oraz innych programów UE.

Komisja przewidziała możliwość finansowania projektów związanych z turystyką za pośrednictwem **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR)**⁴ w ramach wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego. W ramach celów „Konwergencja”, „Konkurencyjność i zatrudnienie” oraz „Europejska współpraca terytorialna” EFRR będzie zapewniał wsparcie dla bardziej zrównoważonych wzorców turystyki w celu wzmocnienia dziedzictwa kulturowego i narodowego, rozwoju infrastruktury zapewniającej dostępność i mobilność oraz promowania technologii informacyjno-komunikacyjnych, innowacyjnych MŚP, sieci i klastrów przedsiębiorstw, usług o wyższej wartości dodanej, wspólnych transgranicznych strategii turystycznych oraz międzyregionalnej wymiany doświadczeń.

Infrastruktura ekologiczna i transportowa, mająca zasadnicze znaczenie dla turystyki, jest również finansowana z **Funduszu Spójności**.

Ze względu na potencjał tworzenia zatrudnienia rozwój turystyki jest ważnym obszarem interwencji **Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS)**. EFS współfinansuje między innymi projekty ukierunkowane na programy edukacyjne i szkolenia w celu wzmocnienia produktywności i jakości zatrudnienia oraz usług w sektorze turystycznym.

EFS zapewnia również ukierunkowane szkolenia połączone z niewielkimi premiami dla nowozakładanych mikroprzedsiębiorstw turystycznych. Działania te okazują się bardzo skuteczne w stymulowaniu działalności gospodarczej i zatrudnienia. Fundusz finansuje także działania wspierające mobilność zawodową pracowników.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich zapewnia wsparcie na rzecz:

- poprawy jakości produkcji i produktów rolnych;
- poprawy stanu środowiska i terenów wiejskich;
- wspierania działalności turystycznej w ramach celu dotyczącego dywersyfikacji gospodarki wiejskiej;
- studiów i inwestycji związanych z utrzymaniem, renowacją i modernizacją dziedzictwa kulturowego;

² Zob. „Działania na rzecz pełnego udziału młodych ludzi w edukacji, zatrudnieniu i społeczeństwie” COM(2007) 498 wersja ostateczna z dnia 5.9.2007 r.

³ Światowa Rada Turystyki i Podróży (World Travel and Tourism Council – WTTC), Regionalne sprawozdanie TSA – Unia Europejska 2007.

⁴ Patrz: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm

W ramach Europejskiego Funduszu Rybołówstwa (EFR) jednym z obszarów priorytetowych jest „zrównoważony rozwój obszarów rybołówstwa”. Ma on na celu złagodzenie społeczno-gospodarczych skutków restrukturyzacji sektora rybołówstwa i rewaloryzacji obszarów zależnych od rybołówstwa poprzez dywersyfikację i tworzenie alternatywnych miejsc zatrudnienia. Jednym z obszarów, który może stać się dla rybaków nową dziedziną działalności, jest ekoturystyka.

Wsparcie na przedsięwzięcia z dziedziny turystyki można również uzyskać ze środków przeznaczonych na realizację ramowych programów: na rzecz konkurencyjności i innowacji⁵; w dziedzinie badań, rozwoju technologicznego i działań demonstracyjnych⁶

Państwa członkowskie, regiony, władze lokalne oraz branża powinny współpracować na wszystkich szczeblach, aby zapewnić turystyce pełne korzystanie z europejskich instrumentów finansowych i uwzględnianie jej w planowaniu wszystkich odnośnych projektów.

VI KIERUNKI DZIAŁAŃ UE W TURYSTYCE

6.1. Główne dokumenty

Turystyka jest częścią rynku wewnętrznego Wspólnot Europejskich. Prowadzone w tym obszarze działania muszą służyć realizacji celów gospodarczych Wspólnoty realizowanych w ramach odnowionej Strategii Lizbońskiej. Cele te zostały zaproponowane w Komunikacie KE „Wspólne działania na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia - nowy początek Strategii Lizbońskiej” oraz zaakceptowane przez Radę Europejską w dniach 22-23 marca 2005 r. Są nimi wzrost gospodarczy i zatrudnienie pozostające w pełnej zgodności z celem zrównoważonego rozwoju.

Natomiast kierunki prowadzonych na szczeblu UE działań w turystyce zostały określone w Komunikacie Komisji z 22 marca 2006 r. zatytułowanym „Odnowiona polityka turystyczna UE: Ku silniejszemu partnerstwu na rzecz turystyki europejskiej”. Komunikat ten odwołuje się do działań, które zostały określone w następujących dokumentach WE:

- Komunikacie Komisji z 13 listopada 2001 roku *Pracując wspólnie na rzecz przyszłości europejskiej turystyki*;
- Uchwale Rady z 21 maja 2002 r. *w sprawie przyszłości turystyki europejskiej*;
- Komunikacie Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Gospodarczego i Społecznego oraz Komitetu Regionów z dnia 25 listopada 2003 r. - Podstawowe kierunki dotyczące zrównoważonego rozwoju turystyki europejskiej;
- Konkluzjach Rady z 18 kwietnia 2005 r. *w sprawie zrównoważonego rozwoju turystyki europejskiej*;
- Dokumencie „Wspólne działania na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia – nowy początek Strategii Lizbońskiej”, który stanowił podstawę decyzji Rady Europejskiej o odnowieniu Strategii Lizbońskiej i wyznaczeniu priorytetów wzrostu i zatrudnienia, do którego odwołuje się Komunikat KE w sprawie odnowionej polityki turystycznej.

Komunikat „Odnowiona polityka turystyczna UE: Ku silniejszemu partnerstwu na rzecz turystyki europejskiej” określa co, i w jaki sposób Komisja zamierza zrobić w obszarze

⁵ COM(2005) 121 wersja ostateczna z 6.4.2005

⁶ Patrz: http://europa.eu.int/comm/research/descartes/index_en.htm

turystyki w obecnych ramach prawnych, aby wykorzystać turystykę dla realizacji celów odnowionej Strategii Lizbońskiej.

Przyjęto, że europejska polityka turystyczna powinna mieć charakter komplementarny względem polityk realizowanych w państwach członkowskich. Głównym celem tej polityki jest:

- **podniesienie konkurencyjności europejskiego przemysłu turystycznego oraz**
- **stworzenie większej liczby lepszych miejsc pracy poprzez zrównoważony wzrost turystyki w Europie i na świecie.**

Instrumentami realizacji tej polityki są:

- koordynacja działań prowadzonych w ramach Komisji,
- współpraca na szczeblu krajowym z zainteresowanymi podmiotami,
- podejmowanie na szczeblu Wspólnoty działań wspierających rozwój turystyki.

6.2. Wyzwania stojące przed turystyką

Zgodnie z Komunikatem „*Odnowiona polityka turystyczna UE: Ku silniejszemu partnerstwu na rzecz turystyki europejskiej*” do głównych wyzwań stojących przed turystyką europejską należą:

- **zmiany w strukturze demograficznej Europy.** Systematyczny wzrost liczby osób w podeszłym wieku (od 65 lat wzwyż) cieszących się coraz lepszym zdrowiem i spowoduje wzrost liczby podróżujących w wieku powyżej 50 lat;
- **zmiany w strukturze popytu na usługi turystyczne.** Oczekuje się, że najbardziej znaczący wzrost osiągnie turystyka zdrowotna i turystyka związana z dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym;
- **wzrost konkurencji na światowym rynku turystycznym.** Europa jest wprawdzie nadal najbardziej odwiedzanym regionem świata, jednak liczba przybywających turystów międzynarodowych rośnie w wolniejszym tempie niż średnia światowa. Pojawiają się i rozwijają nowe, konkurencyjne cele podróży turystycznych, dysponujące innowacyjnymi produktami i usługami, co jeszcze bardziej nasila konkurencję, z jaką styka się UE w skali globalnej.
- **potrzeba zrównoważenia.** Powszechnie uznaje się, że turystyka może stać się ofiarą własnego sukcesu, jeśli nie będzie rozwijać się w sposób zrównoważony. Bioróżnorodność, funkcja ekosystemu, zasoby naturalne i nieodnawialne dziedzictwo kulturowe lub nawet funkcjonowanie obszarów miejskich może być zagrożone przez niekontrolowany rozwój turystyki. Zrównoważenie gospodarcze, społeczne i ekologiczne to kluczowe czynniki wpływające na konkurencyjność destynacji turystycznych oraz dobrobyt ich mieszkańców, a także na tworzenie miejsc pracy oraz zachowywanie i wzmacnianie atrakcji przyrodniczych i kulturowych.

Aby sprostać ww. wyzwaniom Europa musi skoncentrować wysiłki na podnoszeniu swojej konkurencyjności. Oczekuje się, że większa konkurencyjność przemysłu turystycznego oraz zrównoważenie w zakresie miejsc-celów podróży (destynacji) przyczyni się do sukcesu odnowionej strategii lizbońskiej, zadowolenia turystów oraz zabezpieczenia pozycji Europy jako celu nr 1 podróży turystycznych na świecie.

6.3 Główne kierunki działania.

W Komunikacie Komisji *Odnowiona polityka turystyczna UE: Ku silniejszemu partnerstwu na rzecz turystyki europejskiej*” określono trzy główne kierunki działania UE w dziedzinie turystyki:

1. Włączanie środków wywierających wpływ na turystykę w główny nurt polityki

W ramach tego kierunku prowadzone będą działania mające na celu:

- **aktywne promowanie poprawy jakości regulacji prawnych dotyczących turystyki.** W wielu obszarach polityki otoczenie regulacyjne może mieć szczególne znaczenie dla konkurencyjności przemysłu turystycznego oraz celów podróży turystycznych. Ze względu na dużą liczbę polityk mających wpływ na turystykę konieczne jest aktywne promowanie poprawy otoczenia regulacyjnego, zarówno na szczeblu krajowym, jak i europejskim. W swoim komunikacie „Poprawa otoczenia regulacyjnego w dziedzinie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia w Unii Europejskiej”⁷ Komisja przedstawiła zrewidowane podejście do dalszego promowania poprawy otoczenia regulacyjnego w celu podnoszenia konkurencyjności europejskiej. Koncentruje się ono na:
 1. lepszym i szerszym stosowaniu oceny wpływu na turystykę nowych projektów aktów prawnych.;
 2. przeglądaniu nierozstrzygniętych wniosków legislacyjnych oraz;
 3. upraszczaniu istniejącego prawodawstwa europejskiego⁸.
- **koordynacje polityk sektorowych, mających wpływ na turystykę.** Większość działań Wspólnoty mających na celu wspieranie konkurencyjności turystyki europejskiej realizowana jest za pośrednictwem instrumentów polityki przedsiębiorczości. Niemniej jednak bezpośredni lub pośredni wpływ na turystykę ma wiele różnych innych polityk europejskich⁹. Co roku identyfikowane są inicjatywy mogące mieć wpływ na turystykę, a zawarte w programie prac Komisji. Ma to zapewnić, aby na wczesnym etapie uwzględniony został ich wpływ na konkurencyjność sektora. Jest to zgodne z żądaniem Parlamentu Europejskiego zawartym w sprawozdaniu z 2005 r. w sprawie nowych perspektyw i nowych wyzwań dla zrównoważonego sektora turystyki europejskiej¹⁰.

W ramach realizacji tego kierunku działania Komisja informuje członków Doradczego Komitetu Turystyki o inicjatywach zawartych w programie jej prac. Pozwala to administracjom publicznym na regularne informowanie zainteresowanych podmiotów na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym o inicjatywach Komisji.

Ponadto Komisja konsultuje się z podmiotami z sektora turystycznego oraz informuje je o zagadnieniach i inicjatywach wywierających wpływ na turystykę. Jest to proces interaktywny a jego przykładem są konsultacje w sprawie polityki morskiej, dotyczące turystyki w strefach przybrzeżnych oraz turystyki morskiej.

- **lepsze wykorzystywanie dostępnych europejskich instrumentów finansowych.** W ramach realizacji tego kierunku działania Komisja przewidziała możliwość

⁷ COM (2005) 97 z 16.3.2005

⁸ Przykładem przyjętego już prawa jest dyrektywa 2005/36/WE, która konsoliduje i modernizuje zasady obecnie regulujące uznawanie kwalifikacji zawodowych, ułatwiając świadczenie usług przez osoby wykonujące zawody związane z sektorem turystycznym

⁹ Patrz: <http://europa.eu.int/comm/enterprise/services/tourism/policy-areas/measures.htm> oraz inne inicjatywy takie jak wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie usług na rynku wewnętrznym.

¹⁰ PE 353.597/v03-00

finansowania zrównoważonych projektów związanych z turystyką za pośrednictwem funduszy strukturalnych oraz dodatkowych instrumentów finansowych.

2. Promowanie zrównoważonej turystyki

Głównymi obszarami, na których skupiają się działania UE w ramach tego kierunku są

1. Opracowanie i wdrożenie „Europejskiej Agendy 21 dla turystyki”.

W roku 2004 powołano Grupę ds. Zrównoważonego Rozwoju Turystyki (Tourism Sustainability Group – TSG), dla opracowania Agendy 21 dla turystyki. Grupa zakończyła prace w 2007 roku przedstawiając raport zatytułowany „*Działania na rzecz bardziej zrównoważonej turystyki europejskiej*”. Zdaniem twórców Raportu osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju wymaga sprostania ośmiu kluczowym wyzwaniom, do których zaliczono:

- 1) redukcję sezonowości popytu,
- 2) ograniczenie negatywnego oddziaływania transportu turystycznego na środowisko,
- 3) poprawę jakości zatrudnienia w turystyce,
- 4) utrzymanie i podniesienie dobrobytu społeczności lokalnych oraz jakości ich życia,
- 5) minimalizowanie wykorzystania zasobów i produkcji odpadów,
- 6) ochronę i nadawanie wartości dziedzictwu naturalnemu i kulturowemu,
- 7) zapewnienie wszystkim grupom społecznym dostępu do turystyki,
- 8) wykorzystanie turystyki jako narzędzia w globalnym, zrównoważonym rozwoju.

Raport stanowił podstawę do opracowania następujących dokumentów:

- Komunikatu Komisji z dnia 19.X.2007r. „*Agenda dla zrównoważonej i konkurencyjnej turystyki europejskiej*”
- Konkluzji Rady z dnia 22.XI.2007r. „*w sprawie agendy dla zrównoważonej i konkurencyjnej turystyki europejskiej*”.

W Komunikacie Komisji podkreślono, że stworzenie właściwej równowagi pomiędzy korzyściami dla turystów, potrzebami środowiska naturalnego i kulturowego oraz rozwojem i konkurencyjnością destynacji turystycznych i przedsiębiorstw wymaga zintegrowanej i całościowej koncepcji politycznej, w ramach której wszystkie zainteresowane podmioty dążą do realizacji jednakowych celów. Do celów tych zaliczono osiągnięcie:

- dobrobytu gospodarczego,
- sprawiedliwości i spójności społecznej oraz
- ochrony środowiska naturalnego i dóbr kultury.

Uznano, że ww. cele powinny służyć jako przewodnik dla europejskich podmiotów zaangażowanych w turystykę w ramach ich polityk i działań dotyczących wpływu, jaki wywierają turyści przyjeżdżający z Europy oraz dla wsparcia turystyki jako narzędzia służącego zrównoważonemu rozwojowi krajów gospodarzy.

Realizując te cele, konieczne będzie uwzględnienie 8 ww. wyzwań, przed którymi stoi europejska turystyka.

2. Konkretnie działania wspierające zrównoważony rozwój turystyki europejskiej.

Agenda jest kierunkowskazem dla działań Komisji w dziedzinie turystyki i we wszystkich pozostałych obszarach polityki, które wywierają wpływ na turystykę i na jej zrównoważony rozwój. Do działań tych zaliczono:

- identyfikację krajowych i międzynarodowych środków wspierania MŚP związanych z turystyką oraz ustanowienie procesu wymiany dobrych praktyk;
- ocenę skutków gospodarczych poprawy dostępności w sektorze turystycznym dla makroekonomicznego wzrostu oraz zatrudnienia, szans biznesowych dla MŚP, jakości usług i konkurencyjności;
- ułatwianie wymiany dobrych praktyk w zakresie „turystyki dla wszystkich”.
- opublikowanie podręcznika „*How to set up Learning Areas in the Tourism Sector*” (Jak tworzyć obszary uczenia się w sektorze turystyki) w celu wspierania wysiłków na rzecz podnoszenia kwalifikacji w sektorze turystycznym przy zaangażowaniu wszystkich stron zainteresowanych;
- badanie trendów w zakresie zatrudnienia w sektorach turystyki przybrzeżnej i morskiej.
- przygotowywanie oficjalnych danych statystycznych oraz zlecenie badań e-Business W@tch w celu oszacowania przyszłych skutków i wpływu e-biznesu na przemysł turystyczny;
- kontynuację inicjatyw Komisji oraz współpraca z Państwami Członkowskimi, branżą oraz Światową Organizacją Turystyki w celu zwalczania seksualnego wykorzystywania dzieci, szczególnie w przypadkach, gdy przestępstwa takie popełniane są przez turystów,
- mobilizowanie zaangażowanych podmiotów do tworzenia wiedzy i dzielenia się nią.

3. Wzmocnienie rozumienia i widoczności turystyki

Głównymi obszarami, na których skupiają się działania UE w ramach tego kierunku, są:

1. Wzmocnienie rozumienia i widoczności turystyki poprzez:

- nowelizację Dyrektywy Rady 95/57/WE w sprawie zbierania informacji statystycznych w dziedzinie turystyki oraz wdrożenie *rachunku satelitarne go turystyki* umożliwiających lepsze poznanie prawdziwych rozmiarów i wartości przemysłu turystycznego;
- wydawanie specjalnych publikacji dla branży i administracji turystycznej.

2. Wspieranie promocji europejskich destynacji turystycznych poprzez:

- rozwój Europejskiego Portalu Turystycznego www.visiteurope.com,
- dokonywanie oceny wpływu wydarzeń kulturalnych i sportowych na działalność mikro, małych i średnich przedsiębiorstw turystycznych.,
- coroczne przyznawanie europejskiej nagrody dla najlepszych destynacji turystycznych w Europie (*European Destinations of Excellence Award - EDEN*).

3. Poprawa widoczności turystyki – wspólny cel poprzez podejmowanie przez państwa członkowskie i Komisję **organizacji wspólnych imprez, których celem jest zwrócenie uwagi opinii społecznej i decydentów na turystykę i jej problemy**. Do takich imprez należy zaliczyć w szczególności:

- Europejskie Forum Turystyki;
- Nieformalne spotkania ministrów ds. turystyki;

- Konferencje poświęcone sprawom turystyki.

VII. PRZYSZŁOŚĆ EUROPEJSKIEJ TURYSTYKI

Złożoność turystyki oraz wielka różnorodność zaangażowanych w nią podmiotów wymaga **współpracy wszystkich interesariuszy biorących udział w planowaniu i wdrażaniu odnośnych polityk i środków na szczeblu europejskim**. Instytucje Wspólnoty, administracje krajowe, organizacje zawodowe, pracodawcy i pracownicy, organizacje pozarządowe i naukowcy powinni **budować partnerstwa na wszystkich szczeblach, aby podnieść konkurencyjność turystyki europejskiej i zademonstrować jej ważną rolę**. Rozwój współpracy i partnerstwa w ramach odnowionej polityki powinien być regularnie rewidowany w trakcie Europejskich Forów Turystyki.

Dokumentami mówiącymi o tym, co i w jaki sposób Komisja zamierza zrobić w obszarze turystyki w ramach obecnych ram prawnych UE, aby lepiej wykorzystywać potencjał wzrostu i tworzenia miejsc pracy w sektorze w sposób zrównoważony są scharakteryzowane wyżej dokumenty, a w szczególności:

- Komunikat Komisji z 22 marca 2006 r. zatytułowany *“Odnowiona polityka turystyczna UE: Ku silniejszemu partnerstwu na rzecz turystyki europejskiej”*;
- Komunikat Komisji z dnia 19.X.2007r. *„Agenda dla zrównoważonej i konkurencyjnej turystyki europejskiej”* oraz Konkluzji Rady z dnia 22.XI.2007r. *„w sprawie agendy dla zrównoważonej i konkurencyjnej turystyki europejskiej”*.

VIII. WSPARCIE PRZEDSIĘWZIĘĆ TURYSTYCZNYCH Z FUNDUSZY STRUKTURALNYCH W LATACH 2007-2013 W POLSCE

W ramach Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia w większości Programów Operacyjnych na lata 2007-2013 znalazły się zapisy dotyczące turystyki przy czym zaplanowano przeszło 1,5 mld euro możliwych do pozyskania na jej rozwój.

Głównym źródłem funduszy jest wsparcie przewidziane **Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka 2007-2013** w ramach dwóch działań. Pierwsze z nich to Działanie **6.3 Promocja turystycznych walorów Polski**, którego celem jest wzmocnienie konkurencyjności gospodarki poprzez promocję Polski jako kraju atrakcyjnego turystycznie. Polska posiada wiele atrakcji turystycznych, stanowiących wartość na skalę europejską, a nawet światową, jednak świadomość ich istnienia wśród turystów zagranicznych jest niska, a atrakcje te są rzadko promowane zagranicą. W tej sytuacji intensywna, kompleksowa promocja walorów turystycznych Polski przyczyni się w sposób istotny do zwiększenia rozwoju gospodarczego i wzmocnienia konkurencyjności polskiej gospodarki. Na działanie to przewidziane jest 30 mln euro (w tym 25,5 mln euro ze środków unijnych).

Drugie działanie to Działanie **6.4 Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym**. Celem tego działania jest wsparcie inwestycji dla stworzenia konkurencyjnych i innowacyjnych o unikatowej randze produktów turystycznych o charakterze ponadregionalnym. Z tego względu w Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka (POIG) przewidziano wsparcie projektów o największym znaczeniu turystycznym, które przyczynią się do wzrostu atrakcyjności kraju w świetle przygotowań do organizacji Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012. Wsparcie zostaną również projekty, które pozwolą na rozwój turystyki w kilku województwach przy jednoczesnym zachowaniu chłonności terenów turystycznych i ich pojemności. Na działanie 6.4 przewidziane jest 138 mln euro, w tym 117 mln z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Pozostała część będzie stanowił wkład krajowy.

Fundusze na rozwój turystyki zostały uwzględnione również we wszystkich Regionalnych Programach Operacyjnych, co odzwierciedla fakt, że wszystkie polskie regiony widzą swoją szansę w tym sektorze gospodarki. W ramach tych programów przewidziana jest przede wszystkim budowa i modernizacja lokalnej bazy turystycznej, takiej m.in. jak: infrastruktura noclegowa i gastronomiczna, publiczna infrastruktura turystyczna i rekreacyjna, infrastruktura uzdrowiskowa, system informacji turystycznej oraz promocja turystyki.

Ponadto projekty związane z turystyką zostały ujęte w Programie Operacyjnym Rozwój Polski Wschodniej, który będzie realizowany na terenie 5 województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego. W ramach programu, wsparcie zostanie udzielone na projekt dotyczący przygotowania studium uwarunkowań atrakcyjności turystycznej Polski Wschodniej oraz promocji Polski Wschodniej jako miejsca atrakcyjnego wypoczynku, na kompleksowy projekt mający na celu stworzenie podstawowej infrastruktury związanej z obsługą ruchu rowerowego obejmujący swoim zasięgiem 5 województw Polski Wschodniej, wsparcie budowy i modernizacji infrastruktury konferencyjno-wystawienniczo-targowej.

Wsparcie projektów, które mogą w sposób pośredni przyczynić się do rozwoju turystyki przewiduje również **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko**. Realizowane będą projekty dotyczące m.in. rewitalizacji, rewaloryzacji, konserwacji, renowacji, zachowania, modernizacji, adaptacji na cele kulturalne zabytkowych obiektów i zespołów obiektów wraz z ich otoczeniem.

Pomoc w zakresie rozwoju turystyki przewidziana jest również w **Programie Operacyjnym Rozwój Obszarów Wiejskich** oraz w ramach **Europejskich Programów Współpracy Terytorialnej** a dla rozwoju zasobów ludzkich stworzony został horyzontalny **Program Operacyjny Kapitał Ludzki**, gdzie na zasadach ogólnych branża turystyczna będzie mogła również uzyskać wsparcie.

IX. PREZYDENCJA POLSKI W RADZIE UE W OBSZARZE TURYSTYKI

Ważnym wydarzeniem będzie **sprawowanie przez Polskę Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej w drugiej połowie 2011 roku** oraz związana z nią organizacja kolejnego Europejskiego Forum Turystyki. Dobrze przygotowanie i realizacja Forum mogą przyczynić się do poprawy wizerunku Polski jako atrakcyjnej destynacji turystycznej.

Prezydencja Polski w Radzie UE to olbrzymie wyzwanie dla administracji. **Koordynacją** tego niezwykle poważnego przedsięwzięcia zajął się już na początku br. **Urząd Komitetu Integracji Europejskiej**. Komitet Europejski Rady Ministrów **przyjął harmonogram przygotowań do Prezydencji**, a obecnie sukcesywnie zatwierdza raport z postępów w realizacji tegoż harmonogramu.

Harmonogram zadań do realizacji w związku z przygotowaniem do objęcia przez Polskę Prezydencji w Radzie UE w 2011 r. wyznacza kolejne etapy przygotowań i ich terminy, przed upływem których resorty zobowiązane są do przekazania informacji na temat realizacji zadań, przewidzianych w harmonogramie.

W Ministerstwie Sportu i Turystyki powołano zarządzeniem nr 25 Ministra Sportu i Turystyki z dnia 12 sierpnia 2008 r. Zespół do spraw Prezydencji Polski w Radzie Unii Europejskiej w obszarze właściwości Ministra Sportu i Turystyki. Zadaniem Zespołu jest właściwe przygotowanie Ministerstwa Sportu i Turystyki do Prezydencji Polski w Radzie Unii Europejskiej. Zadanie to Zespół będzie realizować w szczególności poprzez: opracowanie priorytetów Prezydencji w obszarze właściwości Ministra Sportu i Turystyki; przygotowanie programu działań związanych z Prezydencją Polski w Radzie Unii Europejskiej w obszarze właściwości Ministra Sportu i Turystyki; bieżące informowanie Ministra Sportu i Turystyki o stanie przygotowań do Prezydencji Polski w Radzie Unii Europejskiej; opracowanie propozycji aktywnego udziału Ministra Sportu i Turystyki w procesie przygotowań do Prezydencji. Przewodniczącym Zespołu, jest Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sportu i Turystyki, odpowiedzialny za sprawy europejskie, zaś Wiceprzewodniczącymi Dyrektorzy Departamentu Współpracy Międzynarodowej oraz Departamentu Turystyki. Członkostwo w zespole przysługuje Dyrektorom pozostałych Departamentów i Biur oraz przedstawicielom innych jednostek organizacyjnych w Ministerstwie Sportu i Turystyki. W pracach Zespołu będą mogły brać udział także osoby nie będące członkami Zespołu, posiadające specjalistyczną wiedzę w zakresie spraw, będących przedmiotem prac Zespołu, zaproszone przez Przewodniczącego.

X.DIALOG I PARTNERSTWO PODMIOTÓW ZWIĄZANYCH Z TURYSTYKĄ

Turystyka to działalność angażująca szeroki wachlarz różnych podmiotów oraz szeroki zakres środków polityki na różnych szczeblach. Mają one bezpośredni i pośredni wpływ na rozwój turystyki i vice versa. Dialog wśród partnerów społecznych branży, stron zainteresowanych oraz władz publicznych jest niezbędny dla celu promowania harmonijnego i zrównoważonego rozwoju turystyki.

Dialog wśród partnerów społecznych branży, stron zainteresowanych oraz władz publicznych jest niezbędny dla celu promowania harmonijnego i zrównoważonego rozwoju turystyki. Partnerstwa winny stanowić centralny komponent działań na wszystkich szczeblach (europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym, a także publicznym i prywatnym). Komisja Europejska w sprawach turystyki ściśle współpracuje z pozostałymi dyrekcjami generalnymi, oraz organizacjami międzynarodowymi, a w szczególności z Komitetem Turystyki OECD (<http://www.oecd.org>), UNWTO (<http://www.unwto.org>), a także organizacjami branżowymi takimi jak WTTC (<http://www.wttc.org>), Europejska Komisja Turystyki (<http://www.etc-corporate.org>).

Opracowanie: Hanna Zawistowska Radca Ministra, Departament Turystyki przy współudziale Elżbiety Raciniewskiej Radcy Ministra i Eweliny Macierzyńskiej – Szwaja Specjalisty.